

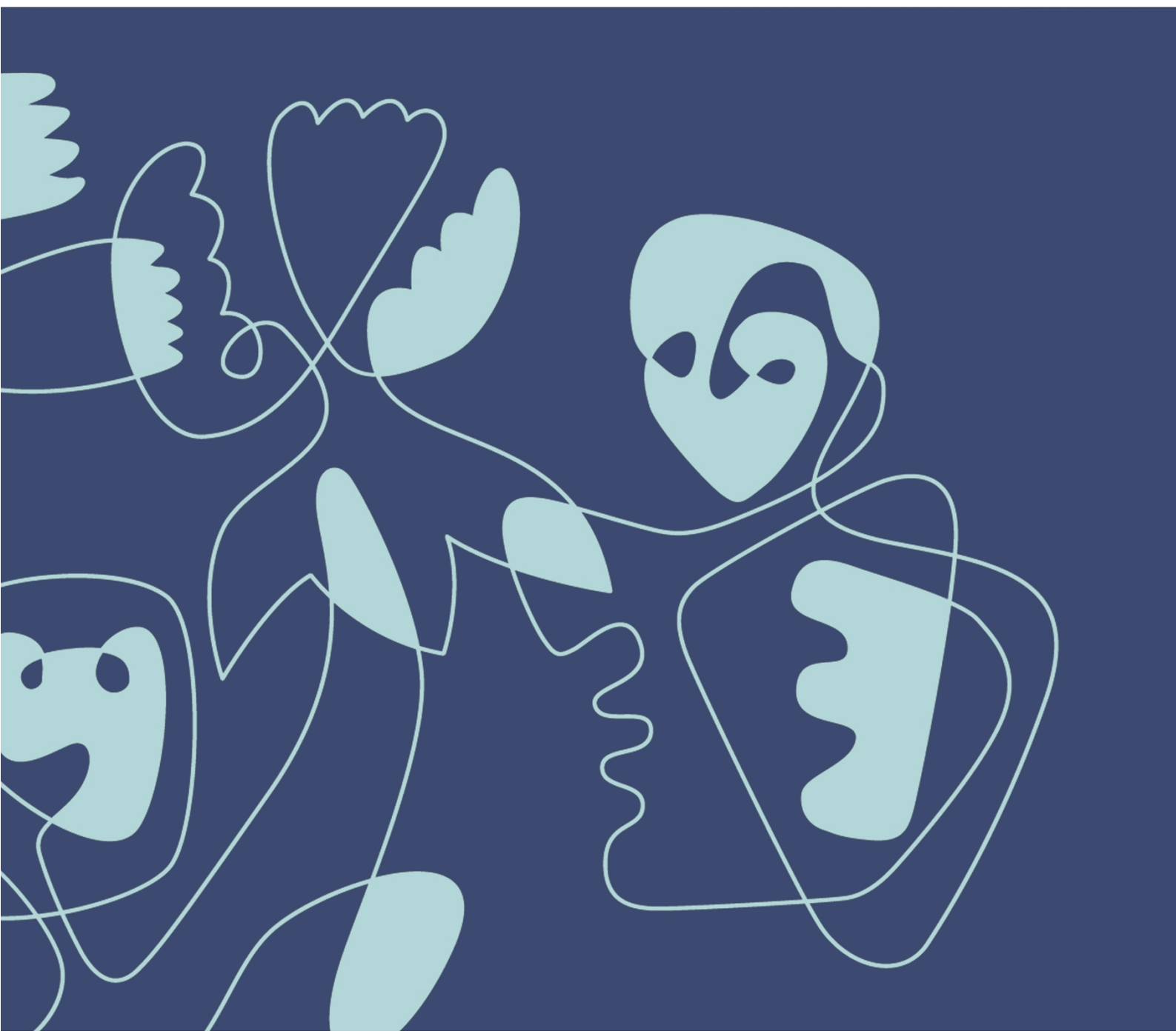
Fylkesmannen i Nordland

TILSYNSRAPPORT

Skolens arbeid med elevenes skolemiljø

Brønnøy kommune - Salhus skole

21. mai 2019

Sammendrag

Tema og formål

Fylkesmannen gjennomfører tilsyn med skolens arbeid med elevenes skolemiljø. I dette tilsynet ser vi på hvordan skolen følger opp aktivitetsplikten som beskrevet i opplæringsloven § 9 A-4. Vi ser i tillegg på hvordan skolen arbeider for å følge opp plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3 og 9 A-8.

2

Det overordnede målet for tilsynet er å bidra til at alle elever i grunnopplæringen opplever et trygt og godt skolemiljø. Formålet med tilsynet er å sjekke om skolen følger opplæringsloven med forskrifter, og å bidra til bedre regel forståelse og regeletterlevelse i kommuner og skoler.

Gjennomføring

Etter varsel om tilsyn av 25.01.19, har skolen sendt inn dokumentasjon. Rektor og lærere har gjennomført en egen vurdering i RefLex. 20.03.19 ble det gjennomført stedlig tilsyn ved Salhus skole hvor rektor og utvalgte lærere ble intervjuet. Vi har også hatt samtaler med elever og foreldre.

Foreløpig rapport med våre foreløpige vurderinger og konklusjoner ble sendt 02.05.19, med frist for tilbakemelding 16.05.19. Fylkesmannen i Nordland har ikke mottatt tilbakemelding fra Brønnøy kommune, Salhus skole, innen fristen. Kommune og skole ble samtidig tilbudt slutt møte hvis de ønsket veiledning om våre vurderinger og konklusjoner. Vi har ikke hørt fra kommune eller skole angående dette.

Avdekkede brudd på regelverket

Oppfyllelse av elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø skjer på skolen. Det er skoleledelsen og de ansatte som i det daglige må arbeide for at elevene skal oppleve at det er trygt og godt å være på skolen. Kommunen som skoleeier er likevel øverste ansvarlige for at pliktene i opplæringsloven blir oppfylt. Skoleeier må ha et forsvarlig system for å sikre at kravene i opplæringsloven og tilhørende forskrifter blir oppfylt. Kommunen er derfor adressat for eventuelle pålegg om retting i samsvar med opplæringsloven § 14-11 tredje ledd.

Fylkesmannen har avdekket forhold som tilsier at praksis må endres.

I denne tilsynsrapporten er det fastsatt frist for retting av brudd på regelverket som er avdekket under tilsynet. **Fristen er 24.09.19.** Dersom brudd på regelverket ikke er rettet innen fristen, vil Fylkesmannen i Nordland vedta pålegg om retting med hjemmel i kommuneloven § 60 d. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som enkeltvedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	4
1.1	Kort om skolen.....	4
1.2	Om gjennomføringen av tilsynet.....	4
1.3	Om tilsynsrapporten.....	5
2	Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø	6
2.1	Rettslige krav.....	6
2.2	Våre observasjoner og vurderinger	8
2.3	Våre konklusjoner	13
3	Plikten til å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever	14
3.1	Rettslige krav.....	14
3.2	Våre observasjoner og vurderinger	15
3.3	Våre konklusjoner	17
4	Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak	17
4.1	Rettslige krav.....	17
4.2	Våre observasjoner og vurderinger	18
4.3	Våre konklusjoner	20
5	Plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø.....	21
5.1	Rettslige krav.....	21
5.2	Våre observasjoner og vurderinger	21
5.3	Våre konklusjoner	24
6	Frist for retting av regelverksbrudd	24
	Vedlegg: Liste over dokumentasjon	27

1 Innledning

Vi fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kapittel 10 A. I tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med forskrifter.

Dersom Brønnøy kommune, Salhus skole, ikke følger regelverket, kan vi pålegge retting etter at kommunen har fått en frist for å rette.

4

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Vi gir derfor eventuelle pålegge i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

Våre tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven.

1.1 Kort om skolen

Skoleåret 2018/19 har Brønnøy kommune 982 elever fordelt på 4 skoler, hvor de to største skolene er Salhus skole og Brønnøysund barne- og ungdomsskole.

Salhus skole er den største skolen i Brønnøy, og pr august 2017 har skolen 462 elever, med 326 elever fordelt på trinnene 1 – 7 og 136 elever på trinnene 8 – 10. Det jobber 51 lærere på skolen, 22 av disse har kontaktlærerfunksjon. Ledelsen består av rektor og 3 teamledere som også har personalansvar.

Skolen ligger i naturområder, med store lekearealer rundt skolen. Salhushallen som ligger i tilknytning til skolen ble ferdigstilt i april 2018.

1.2 Om gjennomføringen av tilsynet

Vi åpnet tilsyn med Brønnøy kommune i brev av 25.01.19. Kommunen er valgt ut med grunnlag i risikovurderinger, blant annet med bakgrunn i meldinger fra foresatte om utrygt skolemiljø, vår saksbehandling og elevundersøkelsen. Antall elever som sier at de blir mobbet to eller flere ganger pr måned i Nordland fylke har gått ned fra 7 % i 2017 til 6,1 % i 2018. Brønnøy kommune har hatt en negativ utvikling og gått opp fra 8,5 % i 2017 til 10 % i 2018. Salhus skole har tall som ligger på 11,9 %, altså omtrent det dobbelte av gjennomsnittet for Nordland. Verken oppvekstsjef, rektor eller FAU var kjente med disse høye tallene før tilsynet.

Vi har også mottatt tilbakemeldinger om at det oppleves som vanskelig for foresatte å kommunisere med ledelsen på Salhus skole. Dette fordi ledelsen ikke svarer på henvendelser ved telefon eller e-post. Ledelsen ringer heller ikke opp igjen. Dette svarer til Fylkesmannen i Nordlands opplevelse, hvor vi opplever å måtte purre på svar fra skolen. I tillegg har vi mottatt bekymringer om høy bruk av ufaglærte vikarer, og at flere elever opplever å bli forskjellsbehandlet av lærere.

Fylkesmannen valgte å føre tilsyn med denne skolen. Tema for Salhus skole er «Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø».

Skoleeier og Salhus skole ble bedt om å levere egenvurdering i RefLex og dokumentasjon til oss innen vår frist 22.02.19. Salhus skole overholdt ikke denne fristen. Det er skoleeier som er ansvarlig for oppfølging av dette, og som skal sørge for at frister overholdes. Fylkesmannen i Nordland ser alvorlig på at skoleeier ikke har fulgt opp og sikret dette. Etter gjentatte purringer på Salhus skole og skoleeier, har Fylkesmannen i Nordland mottatt besvarelse fra Salhus skole 13.03.19.

20.03.19 hadde Fylkesmannen i Nordland stedlig tilsyn på Salhus skole. Vi har mottatt lite dokumentasjon som underbygger svarene fra lærere og rektor i RefLex og intervju. Dette til tross for at det står i vårt brev for åpning av tilsyn, datert 25.01.19, at «Vi minner om at dere har plikt til å sende inn dokumentasjon, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd jf. kommuneloven § 60 c». Vi viser til vedlegget «Dokumentasjon som skal sendes inn i forbindelse med tilsyn i Brønnøy kommune» i dette brevet. Vi etterspurte derfor om utfyllende dokumentasjon, som vi mottok pr e-post 28.03.19. Vår vurdering er at denne dokumentasjonen også i liten grad viser skolens praksis, og en stor andel av dokumentasjonen bærer preg å være gammelt og utdatert.

Foreløpig rapport med våre foreløpige vurderinger og konklusjoner ble sendt 02.05.19, med frist for tilbakemelding 16.05.19. Fylkesmannen i Nordland har ikke mottatt tilbakemelding fra Brønnøy kommune, Salhus skole, innen fristen. Kommune og skole ble samtidig tilbudt sluttmøte hvis de ønsket veiledning om våre vurderinger og konklusjoner. Vi har ikke hørt fra kommune eller skole angående dette.

Skolemiljø er temaet for tilsynet. Vi har kontrollert følgende undertemaer:

1. Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3 og 9 A-4
2. Plikten til umiddelbart å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som arbeider på skolen krenker en eller flere elever, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3, 9 A-4 og 9 A-5
3. Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3 og 9 A-4
4. Plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3 og 9 A-8 første ledd

Formålet med tilsynet er å kontrollere om Brønnøy kommune følger regelverket i kapittel 9a i opplæringsloven med forskrifter. Vi har ikke sett på hvordan dere oppfyller andre krav i regelverket.

Vi sendte foreløpig tilsynsrapport til dere 30.04.19. I den presenterte vi våre foreløpige vurderinger og konklusjoner. Dere har ikke kommentert innholdet i den foreløpige rapporten innen fristen, og vi anser dermed rapporten som endelig.

1.3 Om tilsynsrapporten

Våre vurderinger i denne rapporten baserer seg i hovedsak på opplysninger som kommer frem i:

- dokumentasjonen dere har sendt inn (se oversikt i vedlegg)
- informasjonen fra våre egne systemer og offentlige registre
- intervjuene og samtalene med rektor, lærere, elever og foresatte

Rapporten er foreløpig. Dere kan uttale dere om følgende forhold:

- vår beskrivelse av forholdene ved skolen
- vår tolkning av regelverket
- vår vurdering av om dere oppfyller regelverket
- våre reaksjoner

Tilsynsrapporten inneholder informasjon om hvilke pålegg som er aktuelle å vedta etter at rettefristen etter kommuneloven § 60 d er utløpt.

Tilsynsrapportene er et offentlig dokument. Vi publiserer våre tilsynsrapporter på vår hjemmeside.

2 Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

2.1 Rettslige krav

Alle som jobber på skolen, skal ha kunnskap om at det er elevens egen opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø

Det er elevens egen subjektive opplevelse av skolemiljøet som avgjør om elevens rett til et trygt og godt skolemiljø er oppfylt. For at dere skal kunne oppfylle aktivitetsplikten, må alle ta utgangspunkt i hvordan eleven selv opplever at skolemiljøet virker på egen helse, trivsel og læring, jf. opplæringsloven §§ 9 A-2 og 9 A-3 andre ledd.

Alle som jobber på skolen, skal følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø

Plikten til å følge med varierer ut fra hvilken rolle, oppgaver og posisjon den voksne har på skolen, jf. opplæringsloven § 9 A-4 første ledd. Alle som jobber på skolen må kjenne til hvordan de i sin arbeidshverdag skal være årvåkne for forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dere skal følge spesielt godt med på hvordan elever med en særskilt sårbarhet har det på skolen. Dere må skaffe dere informasjon fra elevene om hvordan de opplever skolemiljøet.

Alle som jobber på skolen, skal gripe inn mot krenkelser dersom det er mulig

Plikten til å gripe inn omfatter andre typer handlinger enn handlinger forbundet med å sette inn tiltak, jf. opplæringsloven § 9 A-4 første ledd. Plikten til å gripe inn handler ofte om umiddelbart å stanse negativ oppførsel, for eksempel ved å bryte opp en slåsskamp eller stanse annen fysisk krenkelse, stanse en utfrysningssituasjon eller stanse og irettesette elever som krenker andre elever verbalt. Alle som jobber på skolen, skal ha nulltoleranse mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering.

Alle som jobber på skolen, skal varsle rektor ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Alle som jobber på skolen, skal varsle rektor om all mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-4 andre ledd. Terskelen for hva som skaper mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal være lav. Å ha en mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt på skolen, vil si å ha en følelse av eller antagelse om at eleven ikke har det bra. De som jobber på skolen, skal gi eleven beskjed om at de kommer til å varsle rektor om saken, med mindre dette hindrer at de kan varsle rektor raskt nok. I noen tilfeller vil det være nødvendig å varsle rektor straks, mens i andre tilfeller kan det være forsvarlig å vente noe lenger.

Rektor skal varsle skoleeieren om alvorlige tilfeller, jf. opplæringsloven § 9 A-4 andre ledd andre punktum. Eksempler på hva som er alvorlig, er saker der krenkelsene er særlig voldelige eller på andre måter svært integritetskrenkende, der flere elever alvorlig har krenket en enkeltelev, eller der skolen over noe tid ikke har klart å løse en sak.

Skolen skal undersøke alle saker

Etter at rektor har fått varsel om mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal dere undersøke saken så snart som mulig, jf. opplæringsloven § 9 A-4 tredje ledd. Tilsvarende gjelder tilfeller der en elev sier ifra om at han eller hun ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Undersøkelsene skal få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Hvis undersøkelsen viser at eleven ikke har et trygt og godt skolemiljø, eller eleven selv har sagt fra om dette, må dere bruke informasjonen til å vurdere hvilke tiltak dere skal sette inn. Dere må innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om én eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. For at saken skal være godt nok opplyst, må dere snakke med alle elevene som kan belyse saken. En elev som er involvert i saken, har rett til å uttale seg. Eleven skal få nødvendig informasjon for å kunne ta stilling til om han eller hun vil uttale seg, hva saken gjelder, og hvorfor og hvordan dere skal gjennomføre samtalen. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen og sørge for at den er tilpasset elevens modenhetsnivå. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Eleven skal få uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen

Eleven skal få nødvendig informasjon for å kunne ta stilling til om han eller hun vil uttale seg, hva saken gjelder, og hvorfor og hvordan dere skal gjennomføre samtalen, jf. opplæringsloven § 9 A-4 femte ledd. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen og sørge for at den er tilpasset elevens alder og modenhetsnivå. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte, eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Skolen skal sette inn tiltak for å gi eleven et trygt og godt skolemiljø

Plikten til å sette inn tiltak gjelder uavhengig av hva som er årsaken til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt, jf. opplæringsloven § 9 A-4 fjerde ledd. Årsaken kan være noe som skjer utenfor skoletiden eller skolens område.

Dere skal velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Vurderingene skal basere seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. De egnede tiltakene skal gjøre det som er tilstrekkelig for å gi eleven et trygt og godt skolemiljø. Dere må aktivt søke etter mulige og egnede tiltak, og sette inn de tiltakene som er tilgjengelige for skolen. Dere må tilpasse tiltakene til saken og elevens helhetlige behov. Samlet sett skal dere gjennomføre de tiltakene som med rimelighet kan forventes av dere i den enkelte saken. Tiltakene må være lovlige etter opplæringsloven.

Dere må ta stilling til hva som er elevens beste i saken. Da må dere vurdere elevens syn på hva som bør være innholdet i aktivitetsplanen, elevens identitet og karaktertrekk og egenskaper, familiemiljø og nære relasjoner, beskyttelse, omsorg og sikkerhet, sårbarhet eller sårbare situasjoner, elevens rett til liv og utvikling, elevens fysiske og psykiske helse og elevens rett til utdanning. Det skal sterke hensyn til for at dere kan sette elevens beste til side. Dere må ta stilling til hvor stor vekt elevens beste skal ha.

Hvis dere setter inn tiltak som berører andre elever enn den som ikke har et trygt og godt skolemiljø, må dere vurdere hva som er til disse elevenes beste. Ved motstrid mellom hensynet til de forskjellige elevenes beste, må dere avgjøre om det er mulig å finne en løsning som ivaretar alle hensynene og elevene.

Skolen skal dokumentere hva den gjør for å følge med, gripe inn, varsle og undersøke saker

Dere skal dokumentere det dere har gjort i hver enkelt sak, og det er ikke tilstrekkelig å vise til rutiner eller planer for hvordan dere skal oppfylle aktivitetsplikten jf. opplæringsloven § 9 A-4 syvende ledd. Når det gjelder plikten til å sette inn egnede tiltak, er den skriftlige aktivitetsplanen god nok dokumentasjon.

2.2 Våre observasjoner og vurderinger

I egenvurderingen i RefLex har lærere på ulike klassetrinn, samt rektor svart på spørsmål om plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Videre har lærere og rektor også svart på spørsmål om plikten til å arbeide kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø. I egenvurderingen er det også svart på spørsmål om plikten til å informere og involvere elever og foreldre.

Vi har observert at rektor og lærere er uenig i noen av svarene. Lærerne har i stor grad redegjort for sine svar, mens rektor i liten grad har gjort dette.

Fylkesmannen i Nordland har gått igjennom de kommunale retningslinjene «Kapittel 9a i Opplæringsloven. Om elevens arbeidsmiljø» og funnet flere alvorlige mangler og feil. Dokumentet inneholder tekst fra gammelt kapittel i opplæringsloven, §§ 9 A-1, 9 A-2 og 9 A-3. Dokumentet mangler dessuten § 9 A-4 som omhandler skolens aktivitetsplikt, og § 9 A-5 som omhandler skolens skjerpede plikt dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever. Hvis dette dokumentet skal være en instruks til de ansatte og en informasjon til foresatte, er det viktig at dette er med.

Skolen støtter seg mye på denne planen, og mange av skolens fremgangsmåter er forankret i dette dokumentet. Fordi dokumentet er utdatert, blir også skolens praksis ikke i tråd med loverket.

Alle som jobber på skolen, skal ha kunnskap om at det er elevens egen opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø. Rektor og lærere har i egen vurdering svart at de tar utgangspunkt i elevens subjektive opplevelse av situasjonen når de vurderer om en elev har et trygt og godt skolemiljø. Skolen har ikke sendt dokumentasjon på dette. Intervjuer viser at skolens personale er opptatte av dette, og sier at elevens egen situasjon ligger til grunn. Det er ikke innsendt dokumentasjon om underbygger dette, men vi kan se av våre saker som har kommet inn tidligere, at elevens subjektive opplevelse legges til grunn.

Fylkesmannen i Nordland konkluderer med at alle som jobber på skolen har kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø.

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen, følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbare. For å kunne oppfylle dette kravet må rektor sikre at alle på skolen har den kompetansen som trengs, gjøre personalet kjent med hvilke forhold rundt en elev som kan gjøre eleven særskilt sårbar og videre følge opp at personalet følger godt nok med. Rektor må også innhente informasjon om hvordan elevene har det på skolen.

I tilsynet svarer alle at de følger med på at elevene har det trygt og godt. Rektor sier at personalet har fått kompetanse for å gjøre dette, ved en muntlig orientering om hva loven forventer av skolen. Rektor henviser også til dokumentet «Kapittel 9a – Opplæringsloven. Elevenes skolemiljø», som hun har gjennomgått og bedt de ansatte om å lese. De ansatte sier de kjenner til dette dokumentet. Dokumentet er utdatert, og inneholder kopi av lovteksten til det gamle kapittel 9 A. Fylkesmannen i Nordland har gått igjennom dokumentet og funnet flere alvorlige feil og mangler. Dokumentet inneholder tekst fra gammelt kapittel i opplæringsloven, slik at paragrafene som inneholder formål, nulltoleranse mot mobbing, systematisk arbeid og ansattes plikter ikke finnes der. Videre mangler § 9 A-5 som omhandler skolens skjerpede plikt dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever.

Hvis dette dokumentet skal være en instruks til de ansatte og en informasjon til foresatte, er det svært viktig at dette er med. Dokumentet, slik det er forelagt tilsynet, er uegnet. Det gir altså ingen hjelp til personalet, og dokumentet kan ikke brukes av rektor til å sikre at personalet er kjent med sine plikter. Rektor har ikke dokumentert at hun følger opp arbeidet som settes i gang.

Innsendt dokumentasjon viser at det ikke er gitt noe innhold i pliktene som følger av § 9 A-4; følge med, gripe inn, undersøke og sette inn tiltak, noe også våre intervjuer med personalet på Salhus skole bekrefter. Dette fører også til at det blir en del følgefeil; hvis ikke personalet vet hvilke situasjoner som skal gripes inn i, blir det heller ikke varslet rektor, og det blir dermed heller ikke undersøkt eller laget aktivitetsplan.

Noen lærere sier at de har fått kompetanse via kurs som f. eks «Safe Talk», men denne kompetansen gir ingen informasjon om loverket, og pliktene der. Tilsynet viser at skolens personale ikke er sikker på hva delpliktene i opplæringsloven § 9 A-4 innebærer.

Plikten til å følge med omfatter alle voksne som jobber eller yter tjenester på skolen, og ikke bare personer som er fast ansatt. Rektor sier at de ikke har vaktmester, og at renholdsarbeiderne ikke får være med fordi det ikke er de samme som kommer hver gang. Dette tilbakevises av renholdsarbeidere som tilsynsleder har pratet med. Her får vi vite at det tvert om er et ønske om å få være med på dette arbeidet, og at disse har vasket fast på skolen over en lengre periode.

Skolen har ikke definert sårbare elever. Rektor sier at skolen har gjort dette, og at avdelingsledere har fokus på dette. Det hender at hun selv etterspør informasjon, og av og til får hun informasjon uoppfordret fra avdelingsleder om hva som er gjort. Dette skal egentlig tas opp i ukentlige møter, men har ikke blitt gjort. Det sies at de følger med de elevene de er gjort kjente med. Vi finner ingen systematikk i dette arbeidet, og skolens personale bekrefter at det bare av og til diskuteres på trinnet. Det er personavhengig om noen tar initiativ til dette. Vikarer og nyansatte er ikke ivaretatt i dette arbeidet, og vil ikke få denne informasjonen.

Skolen innhenter informasjon om hvordan elevene generelt opplever skolemiljøet igjennom trivselsundersøkelser som gjennomføres to ganger i året, igjennom elevsamtaler og elevundersøkelsen. Lærere har også uformelle samtaler med elevene.

Skolen har laget en inspeksjonsplan, men denne er ikke forlagt tilsynet. Da tilsynsmedarbeiderne var på tilsyn på skolen, ble det observert 5 ansatte på inspeksjon som stod samlet over en lengre periode. Disse var ikke aktivt ute sammen med elevene. Gjennom samtaler fremkommer det at inspeksjon er personavhengig, og at ansatte ofte glemmer dette. Dette er tatt opp som en påminnelse mange ganger i personalet, uten at det har blitt varig bedring. Videre har skolen ikke gjort en vurdering av hvilke områder i skolegården som er viktigere å ha inspeksjon på enn andre.

Fylkesmannen i Nordland kan ikke konkludere med at rektor sikrer at alle som jobber på skolen følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbare.

Alle som jobber på skolen, skal gripe inn mot krenkelser dersom det er mulig. Rektor må i denne forbindelse sørge for at alle som jobber på skolen kjenner til hvordan de skal gripe inn mot krenkelser, og at alle ansatte skal ha nulltoleranse mot krenkelser. Rektor sier hun har gitt informasjon om at alle som jobber på skolen skal griper inn mot krenkelser, og vi anser at lærere som regel gjør dette. Innholdet i plikten er likevel utydelig, og den skriftlige instruksjonen skolen bruker er ikke oppdatert med nytt regelverk, og inneholder ikke informasjon om disse pliktene.

Skolens personale har ikke diskutert hva begrepet krenkelse innebærer, og tilsynet viser også at terskel for inngripen er ulik. Selv om skolens personale forteller at de griper inn, er dette veldig personavhengig. Personalet er usikre på når rektor forventer at det skal gripes inn og vi ser heller ikke at dette systematisk følges opp. Det finnes ingen rutiner eller krav fra skolens ledelse for å dokumentere dette, og rektor har ikke fulgt opp dette arbeidet.

Fylkesmannen i Nordland kan ikke konkludere med at rektor sikrer at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser dersom det er mulig.

Alle som jobber på skolen skal varsle rektor, og så raskt som saken tilsier, dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Rektor forteller at skolens personale skal varsle enten henne eller avdelingsleder, som så varsler rektor. Skolen har ikke definert krenkelser, og det foreligger ikke en klar instruks på hvor alvorlig saker må være før de skal varsles.

Rektor kan gjennom delegasjon bestemme at en annen person på skolen skal ta imot varslene. Rektor er likevel ansvarlig for at skolen håndterer varslene på en ansvarlig måte. Intervjuer viser at personalet har fått beskjed om at avdelingsleder skal varsles. Rektor har ingen systematisk oppfølging av denne varslingen, og sier at hun enten innhenter informasjon om dette selv, eller får denne informasjonen fra avdelingsleder. Når avdelingsleder har fått delegert oppgaven om å ta imot disse varslene, må denne personen også ha en overordnet og fullstendig oversikt over hvordan elevene på skolen har det. I tillegg må vedkommende kunne sørge for at informasjonen blir brukt til oppfølging av enkeltsaker og inn i det systematiske arbeidet. Skolen har ikke dokumentert dette, og vi kan ikke se at rektor systematisk følger dette opp.

Lærere forteller at de har fått beskjed om å varsle til avdelingsleder, og vi ser at dette blir gjort i alvorlige tilfeller. Videre forteller personalet at de likevel prøver å løse saker på lavest mulig nivå. Ansatte forteller at det er ulik praksis på hva som dokumenteres, og at det ikke er en omforent praksis på hvordan saken føres videre. At sakene kan ligge på flere steder og ha flere ansvarlige, setter krav til et tydeligere system, som også inneholder oppfølging. Det er en svakhet at det ikke finnes et system mellom rektor og lærer i de tilfeller saken ligger hos den enkelte lærer. Ved sykdom eller endringer i personell kan slike saker bli avglemt, både hos lærere og rektor. Tilsynet viser at personalet er usikre på hvordan rektor håndterer en 9 A-sak når den er meldt, og at det oppleves uklart hvem som skal gjøre hva.

Fylkesmannen i Nordland kan ikke se at rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor så raskt som saken tilsier ved mistanke om, eller kjennskap til, at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Vi kan dermed heller ikke konkludere med at sakene varsles så raskt som saken tilsier.

Rektor skal varsle skoleeier om alvorlige tilfeller, inkludert tilfeller der skolen ikke har klart å løse en sak. Dokumentet «Kapittel 9a – Opplæringsloven. Elevenes skolemiljø» sier ingenting om når rektor og/eller ansatte skal melde saken til skoleeier og skolen har ikke inkludert § 9 A-5 i sitt utdrag fra lovkapitelet. Rektor har i egen vurdering svart på at hun varsler skoleeier i alvorlige tilfeller, inkludert tilfeller der skolen ikke har klart å løse en sak. Hun skriver at hvis saken er så vanskelig at skolen ikke klarer å løse den, vil enhetsleder skole bli varslet, og sier samtidig at dette også har blitt gjort. Igjen må vi vise til at krenkelser eller alvorlighetsgrad ikke er definert, heller ikke for skolens ledelse.

Skolen har ikke vedlagt dokumentasjon på denne varslingen, men Fylkesmannen i Nordland har behandlet to skolemiljø saker som viser at skoleeier i disse tilfellene er informert. Dette er saker der skolen ikke har klart å løse saken.

Oppvekstsjef i Brønnøy kommune sier at rektor har tatt kontakt for veiledning, men at det ikke er en automatikk i han blir kontaktet i skolemiljø saker generelt.

Fylkesmannen i Nordland konkluderer med at rektor varsler skoleeier om alvorlige tilfeller.

Rektor skal sikre at skolen undersøker saken, og så raskt som mulig, ved mistanke om eller ved kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Undersøkelsene skal få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Skolen må innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd. For at saken skal være godt nok opplyst, må dere snakke med alle elevene som kan belyse saken. For at kravet skal være oppfylt, må rektor sørge for at skolen har en fremgangsmåte alle i personalet kjenner til, og rektor må også følge opp at alle saker følges opp i tråd med denne fremgangsmåten.

12

Dersom ansatte får vite eller har mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal *skolen selv* umiddelbart sette i gang undersøkelser. Det skal være samme lave terskel for undersøkelsesplikten som for plikten til å varsle. Dokumentet skisserer at det er foresatte selv som må be om at saken formelt tas opp; «Elever eller foreldre/foresatte som ber om tiltak etter Opplæringsloven § 9a-1 og §9a-3, bes om å fylle ut dette skjemaet og sende det til skolen/levere det inn til skolens kontor.», og videre «Dette skjemaet er til bruk dersom du ønsker å gå videre med saken etter å ha vært i kontakt med skolens representanter (lærer/andre tilsatte) og/eller skoleledelsen om forhold nevnt ovenfor.» Videre står det listet opp fire måter å registrere avvik fra § 9 A, men ingen av disse nevner *skolens egenansvar* for å følge med og fange opp at elever ikke har det bra, jf. opplæringsloven § 9 A-4 første, andre og tredje ledd. § 9 A-4 tredje ledd legger en undersøkelsesplikt på skolen. Det er ingen krav til at en melding om skolemiljø må gjøres skriftlig.

Rektor og lærere svarer i egenvurderingen at de alltid undersøker saken så snart som mulig dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Tilsynet viser at personalet undersøker saken, men at det gjøres på flere ulike måter. Personalet sier de er usikre på om det foreligger en instruks, og vi ser at det gir seg utslag i mye privat praksis der personalet stoler på egen erfaring. Det fremkommer at personalet ofte bare dokumenterer og går videre med en sak dersom de vurderer det som alvorlig. Krenkelser og alvorlighetsgrad er ikke definert i personalet, og det blir derfor store forskjeller.

Rektor følger ikke opp dette arbeidet, og vet ofte ikke om elever som har det utrygt. Rektor sier i intervju at hun etterspør avdelingsledere hva som blir gjort, men at dette ikke er systematisk nok til at hun kan være kjent med alle sakene. Rektor sier videre at det ikke finnes dokumentasjon på dette og at rutinene må legges om.

Fylkesmannen i Nordland kan ikke konkludere med at rektor sikrer at skolen undersøker saken, og så raskt som mulig ved mistanke om eller ved kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Rektor skal sikre at eleven får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen.

Rektor må gi en fremgangsmåte som sikrer at eleven som tiltakene skal rette seg mot, får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen. Rektor skal følge opp at de som jobber på skolen, bruker fremgangsmåten i praksis.

I RefLex svarer personalet at elevene alltid får være med å uttale seg om innholdet i aktivitetsplanen. Dette står i kontrast til de intervjuer som er gjort. Her fremkommer det at lærere ikke er kjent med

hvordan rektor eller avdelingsleder behandler saken etter at en lærer har varslet. Én lærer sier at avdelingsleder «eier saken, og skriver», en annen lærer forteller at aktivitetsplan måtte etterspørres fra avdelingsleder, mens en tredje forteller om deltakelse på møtet der planen ble utformet. Det fortelles også at det kommer an på elevens alder om han eller hun får uttale seg. Intervjuer viser også at lærere selv kan lage tiltak etter å ha pratet med eleven, og at foreldre bare er med hvis saken er alvorlig nok. Her nevnes ikke skolens ledelse eller avdelingsleder. Vi kan dermed ikke se at det finnes en felles forståelse/fremgangsmåte i hvordan dette arbeidet gjøres.

Rektor svarer selv nei på at elevene alltid får være med å utforme aktivitetsplanen, og begrunner dette med at hun tror det blir mye overstyring fra skolens side og videre at hun er usikker på om de hører barnet godt nok i forbindelse med tiltak.

Fylkesmannen i Nordland kan ikke konkludere med at rektor sikrer at eleven får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen.

Rektor skal sikre at skolen alltid setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt. Rektor skal gjennom en bestemt fremgangsmåte sikre dette arbeidet, denne fremgangsmåten må være kjent for personalet. Rektor skal sikre at personalet bruker denne fremgangsmåten i praksis. I RefLex svarer lærere og rektor at skolen alltid gjør dette, og det sies blant annet at saker forsøkes løst på laveste mulig nivå, men at eksterne instanser også kan være en del av deres tiltak.

Det skal sterke hensyn til før skolen setter elevens beste til side. Elevens syn på hva som bør være innholdet i sin aktivitetsplan, er svært viktig i vurderingen av hva som er til elevens beste. Tilsynet viser at eleven selv ofte ikke blir hørt når tiltakene skal lages. Det er mangel på fremgangsmåter og rutiner i dette arbeidet og skolen har ikke lagt fram dokumentasjon som viser at rektor følger opp dette arbeidet.

Fylkesmannen i Nordland kan ikke konkludere med at rektor sikrer at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og skolemiljø er brutt.

Det som er fellesnevner i våre funn under temaet «Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø», er store mangler i skolens systematiske arbeid. Rektor har informert personalet, men forholder seg til det gamle lovverket. Både de kommunale retningslinjene «Kapittel 9a i Opplæringsloven – Om elevens arbeidsmiljø» og «Forebygging og tiltak ved alvorlig skolefravær», og Salhus skoles eget dokument «Handlingsplan mot mobbing» henviser til det gamle lovverket. Tilsynet viser at personalet er usikre på hva pliktene innebærer i praksis. Når rektor heller ikke følger opp eller evaluerer og sikrer dette arbeidet, fanges det ikke opp at personalet jobber på ulike måter.

2.3 Våre konklusjoner

Rektor ved Salhus skole

- sikrer at alle som jobber på skolen har kunnskap om at det er elevens egen opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø

- sikrer ikke at alle som jobber ved skolen følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbare
- sikrer ikke at alle som jobber ved skolen griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig
- sikrer ikke at alle som jobber på skolen varsler rektor så raskt som saken tilsier, ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø
- sikrer at skoleeier blir varslet om alvorlige tilfeller, inkludert tilfeller der skolen ikke har klart å løse en sak
- sikrer ikke at skolen undersøker saken, og snarest mulig, når rektor mottar varsel fra en som jobber ved skolen, eller en elev sier fra om at skolemiljøet ikke er trygt og godt
- sikrer ikke at elevene får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen
- sikrer ikke at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt

3 Plikten til å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever

3.1 Rettslige krav

Alle som jobber på skolen, skal varsle rektor straks ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever

Alle som jobber på skolen skal varsle rektor straks, dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen krenker en eller flere elever, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 andre ledd og 9 A-5. Dersom det er en ansatt i skoleledelsen som krenker elever, skal den som jobber på skolen, varsle skoleeieren istedenfor rektor.

Hva som er å krenke, skal dere tolke vidt. Det kan være direkte handlinger og verbale uttrykk rettet mot elever. I tillegg omfatter begrepet mer indirekte krenkelser som utestenging, isolering og baksnakking. Hvordan elevene opplevde krenkelsen, er uten betydning for plikten til å varsle. Det er tilstrekkelig med mistanke for at plikten til å varsle inntreffer. Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever.

Dere skal gi elevene som har blitt krenket, beskjed om at dere kommer til å varsle rektor eller skoleeieren om saken, med mindre dette hindrer at dere kan varsle raskt nok.

Rektor skal varsle skoleeieren straks, dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever, jf. opplæringsloven § 9 A-5.

Skolen skal undersøke saken straks

Dere må undersøke hva som har skjedd, om det har skjedd krenkelser og hvilke elever som er berørt, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 tredje ledd og 9 A-5.

Hvis undersøkelsene viser at en som jobber på skolen har krenket elever, må dere undersøke hvordan elevene opplevde dette. Hvis det er elever som ikke har et trygt og godt skolemiljø som følge av krenkelsene, må dere bruke informasjonen til å vurdere hvilke tiltak dere skal sette inn. En elev som krenkelsen direkte retter seg mot har rett til å uttale seg. Eleven skal få nødvendig informasjon for å kunne ta stilling til om han eller hun vil uttale seg, hva saken gjelder, og hvorfor og hvordan dere skal gjennomføre samtalen. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen og sørge for at den er tilpasset elevens modenhetsnivå. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte eller få dem til å uttale seg på sine vegne. Dersom krenkelsen rettet seg mot en større gruppe elever, for eksempel en klasse, kan det være tilstrekkelig å snakke med klassen samlet eller med en del av elevene.

Skolen skal straks sette inn tiltak for å gi eleven et trygt og godt skolemiljø

Dere må vurdere tiltak mot den aktuelle personen som har krenket. Hvilke tiltak og reaksjoner som kan være aktuelle mot ansatte, styres blant annet av arbeidsrettslige regler. Slike reaksjoner er ikke regulert i opplæringsloven, og er derfor ikke en del av tilsynet.

Hvis en eller flere elever opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø som følge av krenkelsen, gjelder skolens ordinære aktivitetsplikt. Dere skal så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at eleven får et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde ledd og 9 A-5.

Dere skal velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Vurderingene skal basere seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Et egnet tiltak skal gjøre det som er tilstrekkelig for å gi eleven et trygt og godt skolemiljø.

Dere må aktivt søke etter mulige og egnede tiltak, og sette inn de tiltakene som er tilgjengelige for skolen. Dere må tilpasse tiltakene til saken og elevens helhetlige behov. Samlet sett skal dere gjennomføre de tiltakene som med rimelighet kan forventes av dere i den enkelte saken. Tiltakene må være lovlige etter opplæringsloven.

Dere må ta stilling til hva som er elevens beste i saken. Da må dere vurdere elevens syn på hva som bør være innholdet i aktivitetsplanen, elevens identitet og karaktertrekk og egenskaper, familiemiljø og nære relasjoner, beskyttelse, omsorg og sikkerhet, sårbarhet eller sårbare situasjoner, elevens rett til liv og utvikling, elevens fysiske og psykiske helse og elevens rett til utdanning. Det skal sterke hensyn til for at dere kan sette elevens beste til side. Dere må ta stilling til hvor stor vekt elevens beste skal ha.

Skolen skal dokumentere hva skolen gjør for å varsle og undersøke

Dere skal dokumentere det dere har gjort i hver enkelt sak, og det er ikke tilstrekkelig å vise til rutiner eller planer for hvordan dere skal oppfylle aktivitetsplikten, jf. opplæringsloven § 9 A-4 syvende ledd. Når det gjelder plikten til å sette inn egnede tiltak, er den skriftlige aktivitetsplanen god nok dokumentasjon.

3.2 Våre observasjoner og vurderinger

I tilsynet har vi hatt intervju med rektor og lærere, og vi har sett på elevundersøkelsen og de resultatene om skolemiljø som fremgår der. I elevundersøkelsen høsten 2018 oppgir 5,8 % av elevene at de har blitt mobbet av voksne på skolen de siste månedene. Dette tilsvarer 5 elever av 86 som deltok i undersøkelsen.

Alle som jobber på skolen, skal varsle rektor straks ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever. Dersom det er en ansatt i skoleledelsen som krenker elever, skal den som jobber på skolen varsle skoleeieren istedenfor rektor.

Rektor skal ha en bestemt fremgangsmåte som sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor eller eventuelt skoleeier i slike saker. Alle som jobber på skolen skal gjøres kjent med denne plikten.

Av dokumentasjonen som er innsendt, kan vi ikke se at skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for hvordan ansatte skal varsle rektor dersom de har kjennskap til at en som jobber på skolen krenker en eller flere elever. «Kapittel 9a i Opplæringsloven – Om elevens arbeidsmiljø» er ikke oppdatert etter at det nye lovkapittelet kom august 2017. Oppvekstsjef i Brønnøy kommune forteller at dette dokumentet er ment som informasjon for både personalet, eleven og foresatte. Ingen av disse har dermed fått informasjon om sine rettigheter etter opplæringsloven § 9 A.

Intervjuer underbygger dette, og de viser at ingen kjenner til hva som forventes av dem når voksne krenker en eller flere elever. Det ble videre påpekt under intervju med lærere at vikarer og nyansatte ikke har noen rutiner å forholde seg til. Tidligere har vi skrevet at renholdspersonell ikke blir gjort kjent med aktivitetsplikten. Det er heller ingen i personalet som vet hvem som skal varsles dersom det er en i skolens ledelse som krenker elever. I RefLex svarer rektor at hun ikke har gjort de ansatte kjent med hvordan de skal varsle i slike saker.

Rektor sier at hun har fått inn saker på ansatte som krenker, og at hun da snakker med den ansatte, det fremkommer ikke om disse sakene blir meldt videre til skoleeier. Videre henvises det til en sak for 3 år siden, og en sak for 2 år siden, som begge ganger ble meldt skoleeier. Oppvekstsjef bekrefter også dette, og det har vært tatt opp saker i ledernetverket i kommunen. Skolen har ikke sendt inn dokumentasjon som viser hva som har blitt gjort i saken.

Fylkesmannen i Nordland kan ikke konkludere med at alle som jobber på skolen straks varsler rektor ved mistanke om, eller kjennskap til at en som jobber på skolen krenker en eller flere elever. Vi kan heller ikke se at det er en innarbeidet fremgangsmåte som tilsier at alle som jobber på skolen straks varsler skoleeier i de tilfeller det er en som jobber i skolens ledelse som krenker en eller flere elever.

Videre kan Fylkesmannen i Nordland konkludere med at rektor varsler skoleeier straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever.

Rektor skal sikre at skolen undersøker saken straks ved mistanke om eller kjennskap til, at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever. Rektor må sørge for at skolen har en fremgangsmåte som sikrer at skolen undersøker saken straks og rektor skal også følge opp at dette gjøres. Skolen har ikke sendt inn noen dokumentasjon på at skolen har en bestemt fremgangsmåte

som sikrer at skolen undersøker alle saker der voksne har krenket elever, eller at dette gjøres så raskt som mulig.

Igjen viser vi til at skolen mangler en kjent rutine som personalet kjenner til, og at rektor mangler oversikten over sakene på skolen, da systematikken for å innhente informasjon fra avdelingsledere ikke finnes. Vi har tidligere sagt at vi ikke kan konkludere med at alle som jobber på skolen straks varsler rektor ved mistanke om, eller kjennskap til at ansatte krenker elever.

Fylkesmannen i Nordland kan derfor ikke konkludere med at skolen undersøker saken straks ved mistanke til, eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever.

3.3 Våre konklusjoner

Rektor ved Salhus skole

- sikrer ikke at alle som jobber på skolen, varsler rektor, og straks, dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever eller at de varsler direkte til skoleeieren dersom mistanken gjelder en i skoleledelsen.
- varsler skoleeier straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en som jobber ved skolen, har krenket en eller flere elever
- sikrer ikke at skolen undersøker saken, og straks, ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever

4 Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

4.1 Rettslige krav

Skolen skal lage en skriftlig aktivitetsplan for eleven

Dere skal lage en skriftlig plan som skal beskrive hvilken eller hvilke elever planen gjelder, hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak dere har planlagt, når dere skal gjennomføre tiltakene, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og når dere skal evaluere tiltakene, jf. opplæringsloven § 9 A-4 sjettede ledd.

Det er ikke formkrav til planen utover at den skal være skriftlig. En aktivitetsplan behøver ikke å knytte seg til én bestemt elev, men kan ta for seg en situasjon eller utfordring som omfatter flere elever. Eleven og foreldrene til eleven som saken gjelder, skal få de delene av aktivitetsplanen som omhandler eleven. Hvis eleven er over 18 år, skal ikke foreldrene få aktivitetsplanen, med mindre eleven selv ønsker det.

Skolen skal gjennomføre tiltak i tråd med aktivitetsplanen

Skolen må gjennomføre alle tiltakene som følger av aktivitetsplanen, jf. opplæringsloven § 9 A-4 fjerde ledd. Det er rom for at dere gjør små praktiske endringer i gjennomføringen av tiltakene, dersom dere gjør dette i samråd med eleven og foreldrene.

Skolen skal evaluere og tilpasse tiltakene

For å kunne evaluere tiltakene slik det er bestemt i aktivitetsplanen, må dere skaffe dere tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, jf. opplæringsloven § 9 A-4 fjerde ledd. Eleven som tiltakene gjelder, har rett til å uttale seg. Eleven skal få nødvendig informasjon for å kunne ta stilling til om han eller hun vil uttale seg, hva saken gjelder og hvorfor og hvordan dere skal gjennomføre samtalen. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen og sørge for at den er tilpasset elevens modenhetsnivå. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

I mange tilfeller er det nødvendig å hente inn mer informasjon om hvordan tiltakene har virket. Dere må vurdere hvilke personer som kan gi slik informasjon.

Dere må vurdere informasjonen dere har hentet inn om hvordan tiltakene har virket, og med bakgrunn i vurderingen må dere tilpasse tiltakene. At dere må tilpasse tiltakene, betyr at dere må endre tiltakene eller sette inn nye tiltak, dersom eleven fortsatt opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø. Evalueringen kan også føre til at dere forlenger tiltak som virker.

Skolen skal sette inn tiltak så lenge eleven ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt, og det finnes egnede tiltak

Dere skal fortsette med å sette inn tiltak, så lenge eleven ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt, og det finnes egnede tiltak som skolen kan sette inn, jf. opplæringsloven § 9 A-4 fjerde ledd. Det kan være tilfeller der aktivitetsplikten er oppfylt, selv om eleven og foreldrene fremdeles ikke er fornøyd med skolemiljøet. Det vil være tilfellet dersom dere har gjort alt som med rimelighet kan forventes av dere, og skolens planer for videre tiltak er i samsvar med et godt faglig skjønn.

Dere skal informere elever og foreldre som mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten om at de kan melde saken sin til fylkesmannen, jf. forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

Skolen skal dokumentere hva skolen gjør for å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

Dere skal dokumentere det dere har gjort i hver enkelt sak, og det er ikke tilstrekkelig å vise til rutiner eller planer for hvordan dere skal oppfylle aktivitetsplikten jf. opplæringsloven § 9 A-4 syvende ledd. Når det gjelder plikten til å sette inn nye eller endrede tiltak, er den skriftlige aktivitetsplanen god nok dokumentasjon.

4.2 Våre observasjoner og vurderinger

Skolen skal lage en skriftlig aktivitetsplan for eleven som er i tråd med kravene i § 9 A-4 sjette ledd når det skal iverksettes tiltak i en sak. Kravet for å utarbeide en aktivitetsplan utløses samtidig som skolen har plikt til å sette inn tiltak, jf. §9 A-4 fjerde ledd. Lovens minstekrav sier at aktivitetsplanen skal inneholde beskrivelse av hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak skolen har planlagt, når tiltakene skal gjennomføres, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene og når tiltakene skal evalueres. Det er ikke formkrav til planen utover at den skal være skriftlig.

I RefLex lyder spørsmålet «Lager dere en skriftlig aktivitetsplan som beskriver hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak dere har planlagt, når dere skal gjennomføre tiltakene, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene og når dere skal evaluere tiltakene?» Her svarer alle ja på dette. Flere lærere utdyper dette med at alle elever på 9. og 10. trinn har egne tiltaksplaner, som beskriver tiltak, avtaler og hver enkelt sitt ansvar videre. Planen omhandler både fag og det sosiale. Planen er også ment som utgangspunkt for elevsamtaler og foreldresamtaler. Dette viser at lærerne mangler en forståelse om hva en aktivitetsplan etter opplæringsloven § 9 A-4 sjette ledd er. Personalet skiller ikke mellom en tiltaksplan og en aktivitetsplan med sitt lovfestede krav til innhold.

Videre ser vi at Salhus skole ikke bruker planen som ligger i de kommunale retningslinjene «Kapittel 9a i Opplæringsloven – Om elevens arbeidsmiljø». Skolen har selv ikke lagt ved dokumentasjon som viser eksempler på en aktivitetsplan, men vi har sett tilbake på saker som er meldt til oss, og som vi har behandlet i forkant av tilsynet. Selv om Salhus skole bruker en annen utforming, er aktivitetsplanene innenfor lovens minstekrav og inneholder det den skal.

Fylkesmannen i Nordland konkluderer med at Salhus skole lager en skriftlig plan når skolen skal sette inn tiltak i en sak.

Eleven og foresatte skal ha en skriftlig aktivitetsplan. Planen har ikke formkrav, utover at den skal være skriftlig. Det er god forvaltningsskikk at planen sendes hjem til elev og foresatte, det bidrar til større åpenhet og tillitt mellom skole og hjem. På denne måten kan eleven og foresatte se at avtalene som er gjort, og tiltakene som settes inn, gjennomføres. Når tiltakene skal evalueres, er det en forutsetning at hjemmet kjenner til planen.

Det er sannsynliggjort at Salhus skole lager en skriftlig aktivitetsplan, personalet bekrefter både i RefLex og intervjuer at dette er en kjent rutine ved skolen. De som ønsker det får også en kopi rett etter møtet, eller et referat med avtaler som er gjort hvis planen ikke er ferdigskrevet.

Fylkesmannen i Nordland konkluderer med at elev og foresatte får en skriftlig aktivitetsplan.

Rektor skal følge opp at skolen gjennomfører tiltakene i aktivitetsplanen. Rektor må følge opp at skolen gjennomfører alle tiltakene i planen slik de er beskrevet, både i innhold og tid. Det er likevel rom for at skolen gjør små praktiske endringer i gjennomføringen av tiltakene, dersom dere gjør dette i forståelse med eleven og foreldrene. Skolen må dokumentere at det gjennomføres tiltak i tråd med aktivitetsplanen. Skolen skal dokumentere hva som faktisk er gjort i hver enkelt sak. Det er ikke tilstrekkelig å vise til rutiner eller planer for hvordan skolen oppfyller aktivitetsplikten.

Rektor sier i intervjuet at arbeidet med skolemiljø ikke er systematisk nok til at hun kan kjenne til alle sakene på skolen. Likevel svarer hun bekræftende på at skolen alltid gjennomfører tiltakene i aktivitetsplanen slik de er beskrevet. Rektor forteller videre at hun er usikker på om barnet høres godt nok i forbindelse med utforming av tiltak. I evalueringsfasen har hun i noen tilfeller spurt eleven om tiltakene har virket, i de andre tilfellene vet hun ikke om avdelingslederne gjør det samme.

Ettersom svarene fra rektor er motstridende, og skolen ikke har vedlagt dokumentasjon som viser hvordan dette gjøres, kan ikke Fylkesmannen i Nordland konkludere med at rektor følger opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen.

Rektor skal sikre at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på dette, og hvilke endringer eleven ønsker. Basert på informasjon om hvordan de har virket, inkludert elevens syn på dette, skal rektor sørge for at tiltakene tilpasses. Rektor må gi en fremgangsmåte som sikrer at skolen spør eleven om hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker. Rektor må følge opp at skolen alltid spør eleven om dette. Eleven har ingen plikt til å uttale seg, men skal alltid få muligheten. Rektor må sørge for at skolen evaluerer og tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn. Hvis det trengs, må skolen tilpasse tiltakene.

I RefLex har to lærere svart at rektor sikrer at det innhentes informasjon, men skriver samtidig at det er skolens ledelse som styrer dette i skolemiljøsaker. På et lavere nivå er det kontaktlærere selv som holder den jevnlig kontakten med eleven. Sosiallærer er inne i enkelte saker og vurderer og gir tilbakemelding om noe fungerer eller om tiltak bør endres. Også rektor svarer ja på dette, men har ikke begrunnet sitt svar og skolen har ikke sendt inn dokumentasjon som underbygger dette.

Tidligere har vi skrevet at det er avdelingsledere som håndterer skolemiljøsaker, men at rektor ikke systematisk innhenter informasjon om disse sakene. Alvorlighetsgrad er heller ikke definert, og gjør at skolemiljøsaker kan ligge på «flere nivå», hvis lærere anser saken for lite alvorlig. Det er uklart for Fylkesmannen i Nordland hvem som faktisk har ansvaret i de ulike sakene, og vi finner ikke systematikk i dette arbeidet.

Vi kan ikke se at rektor har en bestemt framgangsmåte som sikrer at skolen innhenter informasjon om hvordan tiltakene virker, og vi kan derfor heller ikke si at skolen tilpasser tiltakene. Vi ser at lærere evaluerer og tilpasser tiltak – noen ganger alene og noen ganger sammen med avdelingsleder og/eller rektor. Men også dette blir en uklar framgangsmåte, og vi ser ingen systematikk i dette. Selv om avdelingsleder gjør dette arbeidet, er det ukjent for lærere og skolen har ikke sendt inn dokumentasjon på dette arbeidet.

Fylkesmannen i Nordland kan ikke konkludere med at rektor sikrer at skolen innhenter informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på dette, eller at rektor sørger for at tiltakene tilpasses basert på denne informasjonen.

Rektor skal sikre at skolen informerer elever og foresatte som mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten, om at de kan melde saken til fylkesmannen. Skolen må informere elever og foreldre som mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten, om at de kan melde saken sin til fylkesmannen.

Personalet svarer noe ulikt på spørsmålet om dette gjøres. Noen forteller at foreldre som ikke er fornøyde med skolemiljøet på skolen, blir informert om muligheten til å melde saken til fylkesmannen. Andre forteller at dette tas opp på foreldremøtet på høsten, og at det gjøres av rektor/avdelingsledere. Vi har fått tilgang på kommunens system 1310.no fra Moava som et verktøy i kommunens forsvarlige system, jf. opplæringsloven § 13-10 andre ledd. Her kan vi se at oppgaven «Samtlige foreldre og elever har fått beskjed om rettighetene i 9A» med frist 31.08.18, ble kvittert ut av Salhus skole 13.09.18.

Selv om det er noe variasjoner i fremgangsmåte, finner fylkesmannen i Nordland det sannsynliggjort at elever og foresatte får informasjon om at de kan melde saken til Fylkesmannen hvis de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten.

4.3 Våre konklusjoner

- Salhus skole lager en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-4 sjette ledd når skolen skal sette inn tiltak i en sak.
- Eleven og foreldre saken gjelder får aktivitetsplan fra skolen.
- Rektor følger ikke opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen.
- Rektor sikrer ikke at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon, inkludert elevenes syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker.
- Rektor sikrer ikke at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjon om hvordan tiltakene har virket, og elevens syn.
- Skolen veileder elever og foreldre om at de kan melde saken til Fylkesmannen.

5 Plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø

5.1 Rettslige krav

Elevene skal få delta både i planleggingen og gjennomføringen av arbeidet for å skape et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-8 første ledd. Elevene kan bli involvert gjennom for eksempel aktiviteter og dialog i hverdagen, og gjennom planlagte samtaler og møter. Hvordan elevene skal ta del i arbeidet, skal dere tilpasse til saken og elevenes alder og forutsetninger. Dere kan for eksempel sette av tid til å arbeide med skolemiljø som et fast tema i klassens time.

Rektor skal jobbe for at alle som jobber på skolen, skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-3 første og andre ledd. Skolemiljøet skal virke positivt på elevenes helse, trivsel og læring, på trygghet og sosial tilhørighet. Arbeidet skal strekke seg lenger enn å hindre krenkelsers, og det må omfatte holdninger, verdier, undervisningspraksis, relasjoner og ledelse. Rektor kan for eksempel legge til rette for at alle som jobber på skolen, kan diskutere etiske dilemmaer og bli bevisst på det etiske ansvaret som hviler på dem.

Rektor skal jobbe for at lærerne skal etablere en positiv relasjon til hver enkelt elev, og at de skal fremme en positiv samhandling i klassemiljøet, jf. opplæringsloven § 9 A-3 første og andre ledd. For å få til dette må lærerne ha nødvendige rammebetingelser og kompetanse. Eksempler på relevante rammebetingelser er klassestørrelse og stillingsprosent.

Skolen skal evaluere sitt samlede arbeid for et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-3 andre ledd. Evalueringen må omfatte det forebyggende, kontinuerlige og systematiske arbeidet for å fremme et trygt og godt skolemiljø, hvordan dere oppfyller aktivitetsplikten og den skjerpede aktivitetsplikten, og hvordan dere informerer og involverer elever og foreldre. Dere må basere

evalueringen på synspunkter fra elever, foreldre og ansatte. Det er tilstrekkelig å basere seg på synspunktene fra et utvalg av elever, foreldre og ansatte. Dersom evalueringen viser at dere ikke oppfyller kravene som følger av opplæringsloven kapittel 9 A, må dere gjøre endringer i måten dere jobber på, slik at kravene blir oppfylt. Dere må også gjøre endringer dersom evalueringen avdekker svakheter i skolens praksis som gir risiko for at kravene ikke vil bli oppfylt for fremtiden.

5.2 Våre observasjoner og vurderinger

22

Rektor skal ha en bestemt fremgangsmåte som sikrer at elevene blir involvert i arbeidet med å planlegge og gjennomføre arbeidet for et trygt og godt skolemiljø. Fremgangsmåten må sikre at elevene i alle klassene blir involvert i større eller mindre grad. Rektor skal følge opp at de som skal gjøre dette, bruker fremgangsmåten i praksis.

Besvarelse i RefLex og intervjuer viser at elevene blir involvert i arbeidet for å skape, og opprettholde et trygt og godt skolemiljø gjennom utarbeidelse av klasseregler og felles adferdsregler, bruk av elevrådet og trivselsagenter. Elevene på ungdomstrinnet er med på å bestemme aktiviteter i gymsalen som er felles for alle sammen og de har etter avtale anledning til å bruke skolens musikkrom. Elevene blir også involvert ved å få komme med innspill i planlegging av turer. I tillegg til dette er skolens kantine/aula en viktig trivselsfaktor, og der er elevene med på å bidra til at det er et positivt miljø.

Det er i stor grad opp til den enkelte lærer å bestemme hvordan elevene involveres. Lærerne er gjort kjent med at det skal lages klasseregler, men vi kan ikke se at dette blir ikke fulgt opp i praksis. Lærere har fått beskjed om å lage trivselsregler, men disse jobbes det lite med i etterkant. Vi finner heller ikke at skolen er bevisst på hva som er hensikten med skolens aktiviteter. Vi ser at personalet gjør en del som inkluderer elevene, men rektor har ikke en bestemt fremgangsmåte som sikrer at alle elever i alle klassene mer eller mindre får ta del i planleggingen og gjennomføringen av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø. Vi har ikke fått noe dokumentasjon som viser at dette arbeidet følges opp.

Vi kan ikke konkludere med at rektor sikrer at elevene får ta del i planleggingen og gjennomføringen av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø.

Rektor skal jobbe for at skolen skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø for alle elevene. Skolemiljøet skal virke positivt på elevenes helse, trivsel og læring, trygghet og sosiale tilhørighet. Arbeidet skal strekke seg lenger enn å hindre krenkelsers, og må omfatte holdninger, verdier, undervisningspraksis, relasjoner og ledelse. Det er dette som fastsetter rammene for hva som er akseptert. Skolen må derfor ha et tydelig verdigrunnlag og en bred kulturforståelse, og skape et inkluderende sosialt fellesskap og et leke- og læringsfellesskap hvor mangfold blir verdsatt og respektert. Dette må også viderefremmes til nyansatte.

Personalet gir ingen entydige svar på om rektor jobber for at skolen praktiserer holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø for alle elever. Rektor sier at de prøver så godt de kan, og at skolen har fokus på dette på fellessamlinger for skolen og i elevsamtaler. Videre sier hun at det ikke per dags dato er blitt satt av tid til å snakke med personalet om holdninger. Hun sier også at dette i liten grad har blitt arbeidet med, at det er alt for lite og sporadisk.

Skolen har ikke faste tidspunkter for å kunne arbeide med dette. Dette arbeidet bør gjøres systematisk, der rektor legger til for at de ansatte kan diskutere og bli mer bevisste på det etiske ansvaret som hviler på dem.

Det er heller ikke entydig om rektor følger opp dersom en person som jobber på skolen, ikke praktiserer slike holdninger og verdier ved å involvere skoleeier ved behov eller ha samtaler med vedkommende det gjelder. Rektor sier selv at dette gjøres, men begrunner ikke svaret. Skolen har ikke vedlagt noen dokumentasjon som viser hvilke rutiner skolen har for dette arbeidet.

Vi kan ikke konkludere med at rektor jobber for at skolen skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø.

Rektor skal jobbe for at lærerne skal fremme en positiv samhandling i klassemiljøet. For å få til dette må lærerne ha nødvendig kompetanse og tilstrekkelig tid. Gode relasjoner er avgjørende for å skape og opprettholde et trygt og godt skolemiljø. Dette gjelder både relasjoner elevene imellom og relasjonene mellom lærerne og elevene.

Rektor forteller at hun ikke gir lærerne nødvendig tid og kompetanse for at de skal kunne fremme en positiv samhandling i klassemiljøet. Dette blir stemoderlig behandlet midt opp i alt det andre som skal gjøres, og det blir derfor gjort i altfor liten grad. Vi ser likevel at lærerne jobber for å fremme en positiv samhandling i klassemiljøet, men at det gjøres på ulike måter. Intervjuer viser at lærere mener de har kompetanse på å skape gode relasjoner, men at de viser usikkerhet i det å stå i vanskelige situasjoner. De er da avhengig av innspill fra team eller avdelingsleder.

Skolen har alltid klassemiljø som tema på konferanser, foreldremøter, elevsamtaler og gjennom tydelig klasseledelse. Det legges også vekt på å skape positive relasjoner gjennom lek og aktiviteter, og plassering av elever i klasserommet.

Våre undersøkelser viser at elevene opplever forskjellbehandling av lærere. I tillegg har vi mottatt henvendelser der eleven opplever at ansatte på skolen trakasserer. Elevundersøkelsen viser at «støtte fra lærerne» har gått ned mye de siste tre årene på 7. trinn. Elevundersøkelsen viser også at 11 av 86 elever sier at de opplever at én eller ingen lærere bryr seg om dem.

Dersom lærere ikke jobber for å fremme positiv samhandling i klasserommet, skal rektor følge opp dette. Hun sier at dette gjøres av avdelingsleder. Rektor innhenter ikke informasjon hos avdelingsleder på om dette blir gjort. Intervju med personalet viser at de ikke kjent med om rektor følger opp slike saker. Skolen har ikke dokumentert dette arbeidet.

Fylkesmannen i Nordland kan ikke konkludere med at rektor jobber for at lærere skal fremme en positiv samhandling i klassemiljøet, eller følge opp når en lærer ikke jobber for det.

Skolen skal evaluere det forebyggende arbeidet med skolemiljøet basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldre og foresatte. Skolen skal bruke informasjonen om hvordan skolens arbeid fungerer, til å vurdere i hvilken grad det forebyggende arbeidet fremmer et trygt og godt skolemiljø. Hvis skolen ikke har god nok informasjon om hvordan arbeidet fungerer, må skolen

innhente slik informasjon. Skolen må alltid ha informasjon fra både ansatte, elever og foreldre. Skolen må på grunnlag av informasjonen vurdere om å det er behov for å endre måten å jobbe på.

Svar i RefLex viser at lærere mener at skolen evaluerer det forebyggende arbeidet med skolemiljøet. Denne evalueringen er bare basert på ansattes tilbakemeldinger. Synspunkter fra foresatte og elever kommer ikke fram. Det fremkommer at elevrådet gir tilbakemeldinger, men dette er ikke dokumentert i tilsynet.

Rektor viser usikkerhet rundt dette arbeidet. Hun er ikke kjent med om elevene involveres i dette arbeidet. Hun forteller at det skal skrives en årsrapport og at dette arbeidet ikke ligger i noe årshjul. Verken årsrapport eller årshjul er forelagt tilsynet. Rektor forteller ingenting om dette er tatt opp i foreldreutvalg.

Vi kan ikke konkludere med at skolen evaluerer det forebyggende arbeidet med skolemiljøet basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte.

5.3 Våre konklusjoner

Rektor ved Salhus skole

- sikrer ikke at alle elevene får ta del i både planlegging og gjennomføring av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø.
- jobber ikke for at alle ansatte på skolen praktiserer holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø.
- jobber ikke for at lærerne skal fremmer en positiv samhandling i klassemiljøet.
- Sikrer ikke at skolen evaluerer det forebyggende arbeidet med skolemiljøet basert på blant annet synspunkter fra elevene.

6 Frist for retting av regelverksbrudd

I kapitlene ovenfor har vi konstatert at dere ikke oppfyller regelverket på alle områder. Vi gir dere en frist til å rette regelverksbruddene, jf. kommuneloven § 60 d.

Frist for retting er 24.09.19.

Før fristen må dere sende oss en erklæring om at forholdene er rettet og en redegjørelse for hvordan bruddene er rettet.

Hvis dere ikke har rettet regelverksbruddene før rettefristen, vil vi vedta pålegg om retting. Et pålegg om retting er et vedtak som dere kan klage på, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Følgende pålegg er aktuelle å vedta etter utløp av rettefristen:

Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

1. Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3 og 9 A-4.

Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

- a) sikrer at alle som jobber ved skolen følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de spesielt følger godt med på elever som kan være særskilt sårbare
- b) sikrer at alle som jobber ved skolen griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig
- c) sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø
- d) sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor så raskt som saken tilsier
- e) sikrer at skolen undersøker saken snarest når rektor mottar varsel fra en som jobber ved skolen, eller en elev sier fra om at skolemiljøet ikke er trygt og godt
- f) sikrer at eleven får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen
- g) sikre at skolen setter inn egnede tiltak dersom elevens rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt

Plikten til straks å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever

2. Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til straks å varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3, 9 A-4 og 9 A-5. Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

- a) sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor straks dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever eller at de varsler direkte til skoleeieren straks dersom mistanken gjelder en i skoleledelsen.
- b) sikrer at skolen undersøker saken straks ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever

Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

3. Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3 og 9 A-4. Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

- a) følger opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen
- b) sikre at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket og hvilke endringer eleven ønsker.
- c) sikre at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn.

Plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø

4. Kommunen må sørge for at skolen jobber forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø for elevene, jf. opplæringsloven § 9 A-3 og 9 A-8 første ledd. Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

- a) sikrer at alle elevene får ta del i både planlegging og gjennomføring av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø.
- b) jobber for å praktisere holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø.
- c) skal jobbe for at lærerne fremmer en positiv samhandling i klassemiljøet
- d) evaluerer det forebyggende arbeidet med skolemiljøet basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldre og ansatte.
- e) sørger for å gjøre endringer dersom evalueringen viser at dette er nødvendig for å oppfylle kravene i opplæringsloven.

Kommunen har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Håkon Baltzersen
Tilsynsleder

Trine Tysnes Krokstrand
Tilsynsmedarbeider

Vedlegg: Liste over dokumentasjon

- Egenvurderinger i RefLex gjennomført av rektor og lærere
- Intervjuer med rektor og lærere
- Samtaler med elever og FAU
- «Kapittel 9a i Opplæringsloven. Om elevens arbeidsmiljø»
- «Handlingsplan mot mobbing»
- «Forebygging og tiltak ved alvorlig skolefravær»

FYLKESMANNEN I NORDLAND

Statens hus, Moloveien 10, Pb 1405, 8002 Bodø || fmnopost@fylkesmannen.no || www.fylkesmannen.no/nordland

